

Motion till riksdagen 2016/17:824

av **Annie Lööf m.fl. (C)**

Giftfri vardag

Sammanfattning

En av Centerpartiets prioriteringar inom miljöpolitiken är arbetet för att skapa en giftfri vardag. Dagligen exponeras vi för olika kemiska ämnen genom maten vi äter, luften vi andas, kläderna vi har på oss och elektroniken vi använder. Kemiska ämnen är en nödvändighet och förutsättning för att leva det liv vi gör idag till skillnad från stenåldern. Men vi ska kunna vara trygga i att kemikalierna som finns i våra hem eller på förskolan inte är giftiga och riskerar att påverka våra kroppar för lång tid framöver.

Kemiska ämnen behövs exempelvis för att läkemedlet eller datorn ska fungera som det ska, för att ge oss en välbehövlig vitamininjektion under vinterhalvåret, för att balkongen ska motstå regn, storm och snö och att möblerna ska hålla längre. Idag finns det mer än 100 000 kemiskt framställda ämnen och på 50 år har kemikalieproduktionen ökat 40 gånger. Men kontrollsystemen och riskbedömningen har inte hunnit med att sortera ut de som kan vara farliga. Forskare har visat att hormonstörande ämnen kan påverka fortplantningsförmågan, andra kan bidra till cancer, allergier och diabetes typ 2. Män kan få sämre spermieproduktion och det finns risk för lägre IQ, missbildade könsorgan och tidigarelagd pubertet hos barn.

Det finns anledning att agera förebyggande och utifrån försiktighetsprincipen, istället för att invänta potentiella effekter. Vissa kemikalier bör förbjudas, andra kemikalier är vanliga och inte giftiga nog att förbjudas men som i större mängder, eller i kombination med varandra, ändå är skadliga för hälsan. Dessa behöver bära sina kostnader och minskas. Morötter och ekonomiska incitament, såsom särskilda kemikalieskatter och producentansvar bör därför användas för att skynda på omställningen till mer hållbara alternativ.

Kemikalier som används i olika typer av mänskliga verksamheter är en viktig faktor när det kommer till miljöpåverkan i våra vattenområden. Många av de kemikalier som vi använder kommer ofta ut i naturen genom kläderna vi tvättar, rengöringsmedlen vi använder, färgen vi målar med eller skräpet som vi oaktsamt slänger i vattnet. Detta äts av djuren, sprids i våra vattendrag, och eftersom reningsverken inte har kapaciteten för att rena detta kan kemikalierna hamna i våra kroppar igen när vi håller upp ett glas vatten.

Också på det här området behövs ett arbete både nationellt och tillsammans med andra länder. Arbetet för att stärka den EU-gemensamma kemikalielagstiftningen Reach

behöver därför även fortsatt bedrivas med kraft. Sverige måste spela en ledande roll för att inom Reach föreslå och utreda ämnens skadlighet, vilket utgör grunden för eventuella begränsningar. Detta är mycket viktigt för att minska spridningen av farliga ämnen i sjöar, vattendrag och havsområden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Förslag till riksdagsbeslut	4
Stärk EU:s gemensamma kemikalielagstiftning	7
Klassificera och förbjud grupper av ämnen med liknande egenskaper	7
Stärkt internationellt kemikaliearbete och skärpt tillsyn för att inte importera EU-förbjudna ämnen	7
Inför EU-gemensamt mål för giftfri vardag och förbättra samarbetet	8
Fasa ut och förbjud bisfenol A	8
Förbjuda ämnen i grupp i Sverige	8
Identifiera farliga ämnen i produkter	9
Giftfria skolor, förskolor och andra offentliga miljöer	9
Inför ett kemikalie-Fass	10
Biobaserad, giftfri cirkulär ekonomi och inför producentansvar för textilier	10
Främja grön kemi för resurseffektivitet	10
Klassificering av ytterligare produktgrupper för hälsa och miljö	10
En förstärkt kosmetikabransch	11
Utveckla samverkan mellan svensk forskning och näringsliv	13
Förbättra tillståndsprocesser för miljöfarliga verksamheter	13
Stark sammanhållen havs- och vattenpolitik	14
Sanering av vattentäcker pga oaktsam användning av farliga kemikalier	14
Förbättra Östersjöns tillstånd	15
Vattenskyddsområden och dricksvattenförsörjning	16
Miljöförbättrande åtgärder inom sjöfarten	16
Lyfta och exportera goda exempel i arbetet för att minska kväveläckage	16
Åtgärder mot plastskräp	17
Vattenreningsteknik för att minska utsläpp av läkemedelsrester	17
Miljödeklarationen till grund för en synlig miljömärkning på läkemedel	17
Ompröva läkemedel med hänsyn till miljöeffekter	18
Förbättra miljöhänsynen vid bedömningen av ett nytt läkemedel	18
Skärp lagstiftningen för att tobaksprodukter omfattas av nedskräpningsböter	18
Utveckla nya antibiotika	18
Ge tullen befogenheter att beslagta antibiotika från andra EU-länder	19
Synliggöra och inkludera ekosystemtjänsters värde i samhällsplanering och näringslivsutveckling	19

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att förbättra EU:s kemikalielagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör underlätta möjligheten för att i EU:s regelverk Reach klassificera ämnen i grupp och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen verkar för att stärka det internationella kemikaliearbetet så att fler ämnen regleras och hårdare krav ställs och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa arbetet med tillsyn av kemikalier i varor och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att det införs ett miljömål i EU för en giftfri vardag och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att samarbetet mellan kemikaliemyndigheterna i olika länder stärks och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör fasa ut användningen av bisfenol A med omedelbar verkan och implementera ett förbud mot ämnet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att inom EU:s regelverk Reach förbjuda grupper av ämnen med liknande egenskaper och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur företags transparens mot konsument kan stärkas avseende produktinnehåll och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka gränsen för inrapportering av PFAS till produktregistret och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om giftfria förskolor, skolor och andra miljöer där barn vistas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett kemikaliefass och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa producentansvar för textilier och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa incitament och förenkla regler för att stärka en biobaserad, giftfri cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla samarbetet mellan näringsliv och forskning och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja grön kemi för resurseffektivitet och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur konsument- och miljöskydd kan stärkas för ytterligare produktgrupper och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klassificera mensskydd som medicintekniska produkter och tillkännager detta för regeringen.

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bredda begreppet kosmetika inom kosmetikaförordningen och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samordna kosmetikafrågorna under en myndighet och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla riktlinjer till ansvarig myndighet för att bidra till utvecklingen av kosmetikabranschen och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Swetox ett samordningsansvar för kosmetikaforskning och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att ekologiska råvaror som ingår i kosmetika ska vara framtagna enligt EU:s förordning för ekologisk odling, samma som gäller för ekologiska livsmedelsprodukter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att utveckla EU-gemensamma kriterier för märkning av ekologisk och naturlig kosmetika och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett gränsvärde för att en kosmetisk produkt ska kallas för ekologisk eller naturlig och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga marknadsföringen för ekologisk och naturlig kosmetika och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka inom EU för att utveckla kriterier för gemensam europeisk märkning för miljövänligt smink och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöklassa kosmetika och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att förstärka LCA-perspektivet i Reach till att inkludera avfallsperspektivet och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att skapa konsumentvänlig information inom Reach och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hårda krav bör ställas på verksamheter som kan påverka miljön negativt, att tillståndprocesserna utformas så att de inte i onödan hindrar eller försenar investeringar som moderniserar verksamheter, skapar jobb och tillväxt och kan minska den samlade miljöpåverkan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en stark och sammanhållen havs- och vattenpolitik och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka skyddet av marina reservat och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna för sanering av vattentäkter som har blivit påverkade av oaktsam användning av farliga kemikalier och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en utfasning av PFAS-ämnen ur konsumentprodukter och tillkännager detta för regeringen.

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta krafttag för att minska den interna belastningen i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja marina affärsmodeller för att förbättra Östersjöns tillstånd och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en dialog vid skapandet av vattenskyddsområden och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla ett regionalt synsätt för att trygga dricksvattenförsörjningen och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om miljöförbättrande åtgärder inom sjöfarten och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lyfta fram och exportera goda exempel i arbetet med minskat kväveläckage, exempelvis Greppa näringen, och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra avfallshanteringen längs våra kuster och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut mikroplaster från hygienartiklar till 2020 och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på sikt fasa ut fossilbaserade plaster och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av förbättrad vattenreningsteknik för att minska utsläppen av läkemedelsrester och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att läkemedel, i andra hand efter patientsäkerhet, ska kunna omprövas med hänsyn till nya forskningsrön om effekter på miljö och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljödeklarationen ska ligga till grund för en synlig miljömärkning på läkemedel och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa lagstiftningen om nedskräpning så att även tobaksprodukter omfattas av nedskräpningsböterna och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla nya antibiotika och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge tullen befogenheter att beslagta antibiotika från annat EU-land och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att synliggöra och inkludera ekosystemtjänsters värde i samhällsplanering och näringslivsutveckling och tillkännager detta för regeringen.

Stärk EU:s gemensamma kemikalielagstiftning

Kemikalieanvändningen regleras i huvudsak genom EU-gemensamma krav och regler på information och märkning som begränsar farliga ämnen eller produkter i den gemensamma kemikalielagstiftningen Reach. Det är uppenbart att brister råder i lagstiftningen när larmrapport efter larmrapport kan visa på samband mellan exponering av miljögifter, från produkter i vår vardag, med ökad risk för olika folkhälsosjukdomar och nedsatt förmåga av olika system i människokroppar och andra organismer.

Centerpartiet tror att det är genom förändringar inom Reach som vi kan åstadkomma stor skillnad för människor i vårt land men även inom övriga EU. Centerpartiet har varit starkt pådrivande när Alliansen satt i regeringsställning för utvecklingen av Reach och vi ser fortsatt behov av att förbättra och stärka Reach.

Klassificera och förbjud grupper av ämnen med liknande egenskaper

För att agera i tidigt skede vill Centerpartiet underlätta möjligheten att i EU:s regelverk Reach klassificera ämnen i grupp och kunna förbjuda grupper av ämnen med liknande egenskaper. Upptäcks ett ämne med hormonstörande egenskaper är genvägen att byta ut det ämnet mot ett ämne med nytt namn men liknande egenskaper, såsom fallet med bisfenol A. Genvägar är inte alltid det bästa och i detta fall har man upptäckt hormonstörande egenskaper även hos andra bisfenoler. Om ämnen klassificeras i grupp blir det enklare att förbjuda och därmed undvika att ett potentiellt hormonstörande ämne byts ut mot ett snarlikt hormonstörande ämne.

Stärkt internationellt kemikaliearbete och skärpt tillsyn för att inte importera EU-förbjudna ämnen

Reach reglerar ämnen, men skadliga kemikalier kan komma in i EU i importerade produkter. Vi vill bygga upp en stark industri i Europa och inte heller exportera miljöproblem till andra länder. Skärpta globala kemikalier regler ger bättre miljö både där produkter tillverkas och används och när de ska tas omhand som avfall. Centerpartiet vill därför stärka det internationella kemikaliearbetet så att fler ämnen regleras och hårdare krav ställs. Detta bör beaktas vid förhandlingar om frihandelsavtal.

För att skydda konsumenter på hemmaplan bör ett skärpt internationellt kemikaliearbete kompletteras av ett stärkt arbete med tillsyn av kemikalier i varor. Detta styrks av det nyligen uppdagade fusket där Kemikalieinspektionen funnit otillåtna halter av giftiga ämnen i hälften av 160 undersökta produkter. Majoriteten av dessa produkter importeras från marknader utanför EU, som således inte stöds av EU:s kemikalielagstiftning. Kunskapen om kemikalieanvändning kan således ännu vara låg inom många företag och även om vi kan lyckas med informationsinsatser för dessa företag kan det vara mer effektivt att utföra bättre tillsyn i Sverige för att undvika att hormonstörande ämnen hamnar i våra hem och i vår miljö. Centerpartiet vill därför stärka arbetet med tillsyn av kemikalier i varor i samarbete mellan

Kemikalieinspektionen, Tullverket och Polismyndigheten och andra berörda myndigheter.

Inför EU-gemensamt mål för giftfri vardag och förbättra samarbetet

Det är bra när ett enskilt medlemsland kan ha skarpare krav än den gemensamma EU-lagstiftningen men lagstiftningen upplevs ofta hindra enskilda länder från att kunna höja ambitionerna. I Sverige har vi nationella miljömål för att säkerställa en giftfri vardag och Centerpartiet anser att ett EU-gemensamt mål för giftfri vardag behövs för att påskynda arbetet, vilket motiveras ytterligare i ljuset av att alliansregeringen 2014 stämde kommissionen för ett för långsamt arbete med hormonstörande ämnen. Samarbetet mellan kemikaliemyndigheterna i olika länder bör stärkas så att kontroller, godkännande och begränsningar kan gå fortare på den gemensamma marknaden.

Fasa ut och förbjud bisfenol A

Alliansregeringen gjorde mycket för att hämma framför allt barns exponering för det hormonstörande ämnet bisfenol A. Bland annat förbjöds bisfenol A i barnmatsförpackningar och alliansregeringen tillsatte en utredning för att kartlägga användningsområden av ämnet samt lämna förslag på hur exponeringen av ämnet från material som är i kontakt med livsmedel kan minskas. Förslagen i utredningen lyfter enbart vissa produktgrupper, och Centerpartiet saknar ett helhetsgrepp om bisfenol A.

Sedan februari 2016 har EU-kommissionen beslutat att bisfenol A klassas som reproduktionstoxiskt vilket medför att ämnet hamnar på Reachförordningens kandidatlista. Detta innebär att ämnet får högre prioritet i EU för utfasning för att skydda EU:s medborgare. Motsvarande initiativ har vi inte sett av regeringen i Sverige trots den brådskande signalen från EU. Centerpartiet vill därför att regeringen tar ett enhetligt grepp om frågan och verkar för utfasning av användningen av bisfenol A med omedelbar verkan och implementerar ett totalförbud mot ämnet.

Förbjuda ämnen i grupp i Sverige

Vid ett framtida förbud av bisfenol A är det lätt för producenten att ersätta ämnet med ett annat som fyller samma funktion i produkten. Detta underlättar för producenten men problem uppstår när det nya ämnet uppvisar samma egenskaper och därmed också potentiella hormonstörande effekt som det ämne man ville fasa ut. Tillverkare av bland annat kvitton till butiker har börjat sälja produkter som inte innehåller bisfenol A, men som innehåller bisfenol B, eller bisfenol S. Dessa ämnen misstänks för att ha hormonstörande egenskaper. I verkligheten finns det nästan ett helt alfabet av bisfenoler men där det saknas tillräcklig information om deras potentiella effekt på människa och miljö för att göra en långsiktigt bra bedömning. I detta fall kan det vara lämpligt att förbjuda en grupp av farliga ämnen, men idag är det inte möjligt.

På grund av EU-lagstiftning kan man inte förbjuda en hel grupp samtidigt utan man måste ta ett ämne i taget. Det gör att det skapas kryphål i lagen där tillverkarna genom att göra små kemiska justeringar till en ny form av bisfenol med snarlika egenskaper kan undvika kostnaderna som det egentligen skulle innebära att byta ut det farliga ämnet mot något helt annat som inte påverkar människors hälsa. Centerpartiet vill därför påskynda arbetet i EU med att förbjuda farliga kemikalier i grupp.

Identifiera farliga ämnen i produkter

Likt innehållet i de livsmedel vi konsumerar finns behov av mer transparens från företagen till konsument även på andra produkter. På livsmedel finns en tydlig EU-reglerad innehållsförteckning för att identifiera allergener och kunna göra aktiva val. Detta är något som kan behövas på fler konsumentprodukter som vi kommer i nära kontakt med. Enligt gällande EU-lagstiftning är det ej nödvändigt för tillverkarna att ange innehållet i impregneringsmedel och den typen av konsumentvaror och därför är det nästintill omöjligt för konsumenten att avgöra huruvida produkten innehåller ämnen som kan vara giftiga. Samtidigt kan produkterna innehålla skadliga ämnen såsom högfluorerade alkylsubstanser, så kallade PFAS-ämnen. Centerpartiet vill därför verka för att utreda hur transparensen från företag till konsument kan öka, ex. genom redovisning på förpackningen av potentiellt skadliga ämnen.

Ett ytterligare problem med lagstiftningen, framför allt för PFAS-ämnen är att om ett sådant ämne tillsätts och utgör mindre än 5 procent av produkten behöver den inte anmälas till EU:s produktregister och på så sätt vet inte inköparen om detta innehåll. Enligt Kemikalieinspektionen är mindre än 2 procent av PFAS-ämnena registrerade i EU:s produktregister och motsvarande siffra i det svenska registret är mindre än 4 procent. Centerpartiet anser att vi behöver sänka gränsen för inrapportering av PFAS till produktregistren för att fler ämnen och produkter inrapporteras.

Giftfria skolor, förskolor och andra offentliga miljöer

Barn, unga och foster löper större risk att exponeras för farliga kemikalier än vuxna. Därför är det särskilt prioriterat att skapa en giftfri utveckling för våra kommande generationer och arbeta för att miljön i förskolor, skolor och hem är giftfria. Det har visats att knappt hälften av landets förskolor arbetar för att skapa giftfria miljöer. Kommuner och landsting har en stor möjlighet att skapa en giftfri miljö genom att ställa miljökrav i upphandlingar liksom att skapa handlingsplaner för att fasa ut farliga ämnen ur barns närmiljö.

Offentliga lokaler och boendemiljöer på många orter är gamla och står inför renoveringsbehov. Speciellt i miljonprogrammen har farliga byggmaterial såsom asbest använts i stor utsträckning. Så länge barn riskerar att skadas av de miljöer de vistas i så behövs offentliga insatser. Det är viktigt att prioritera kartläggning och sanering av asbest, radon och andra farliga ämnen och material där barn bor och vistas. En giftfri vardag förutsätter ett giftfritt boende.

Inför ett kemikalie-Fass

Idag är det möjligt att inom 45 dagar få information från butik om en vara innehåller ett potentiellt skadligt ämne som finns på EU:s kandidatlista. Det kan upplevas byråkratiskt och otillgängligt. Vi vill skapa en databas där konsumenterna direkt kan söka och se vilka kemikalier som finns i de produkter som finns på marknaden. Vi vill därför införa en motsvarighet till läkemedelsindustrins Fass, ett så kallat kemikalie-Fass. Då kan man som konsument göra informerade val, utan att vara kemist, och makten förs närmre dem som berörs.

Biobaserad, giftfri cirkulär ekonomi och inför producentansvar för textilier

Sverige behöver bli mer resurseffektivt. Svenska konsumenter köpte i genomsnitt cirka 12,5 kilo nya textilier 2013. Av textilierna som samlades in i Sverige samma år återanvändes sammanlagt 2,4 kilo textil per person. Tillverkning av textilier har stor miljöpåverkan, både på vatten och kemikalieanvändning. Många svenska företag arbetar med att samla in textilier för återvinning och återanvändning och med handlingsplaner för utfasning av olika ämnen. Centerpartiet vill ta tillvara och påskynda denna utveckling genom att införa producentansvar för att återvinna mer textilier. Det som förr ansågs värdelöst är idag en resurs. Dagens regelverk är inte utformat för den moderna teknikens möjligheter. För att stärka en biobaserad, giftfri cirkulär ekonomi vill vi även skapa incitament och förenkla regler för att tillvarata tidigare avfall från exempelvis gruvor och nedlagda deponier.

Främja grön kemi för resurseffektivitet

I Sverige finns det idag en växande bransch inom grön kemi, där biobaserade kemikalier ersätter fossila ämnen. Branschen tar tillvara en outnyttjad potential i de gröna näringarna och kan innebära stora affärsmöjligheter inom framtidens kemikalieanvändning. Inte minst kan det ha betydelse att använda förnybara råvaror för industri inom områdena kemi, pappersområdena och massa, livsmedel och foder, textil och läkemedel, liksom energisektorn. Tillverkningsprocessen blir dessutom energieffektivare och ger renare slutprodukt och syftar till att minska klimatpåverkan och minska avfallsmängden. Centerpartiet vill se åtgärder för att stärka denna bransch.

Klassificering av ytterligare produktgrupper för hälsa och miljö

Nagellack är en produktgrupp som sorteras som farligt avfall. Det är dock oklart hur mycket som faktiskt samlas in och hur mycket som slängs i soporna. Idag finns ingen farosymbol på nagellacket, som indikation över hur det ska sorteras, för att det bedöms användas i för liten mängd för att vara skadligt. Ideligen bevisar forskning att farliga ämnen även i små mängder kan utgöra stor skada i och med att det är den samlade

exponeringen eller utsläppen som orsakar problem. Metoder för att förbättra insamlingen av nagellack och undvika att det hamnar i naturen kan exempelvis vara genom att tillföra en märkning på produkten alternativt införa ett producentansvar. Centerpartiet vill därför utreda hur insamlingen av nagellack kan förbättras.

I en granskning som P3 Nyheter gjort under våren 2016 konstateras att 32 av 40 skönhetsalonger använder tandblekningsprodukter som innehåller mer väteperoxid än vad som är tillåtet för produkter som ska användas till estetiska behandlingar. EU:s kosmetikaförordning säger att tandläkare får använda medel med upp till 6 procent väteperoxid medan salonger utan någon utbildad tandläkare endast får använda medel med max 0,1 procent väteperoxid. Likväl används alltså starka tandblekningsmedel av salonger utan utbildade tandläkare. Konsumenters hälsa och säkerhet riskeras när produkter som egentligen klassas som medicinsktekniska används av personer som saknar utbildning om munnen och tänder. Centerpartiet vill därför att regeringen driver på arbetet i EU för att tydliggöra klassificeringen av tandblekningsmedel.

Mensskydd är ytterligare en produktgrupp där det råder stora brister i tillsyn och kontroll. Trots att dessa kommer i direkt kontakt med kvinnors slemhinnor och används regelbundet av stor del av befolkningen så har det visats att Kemikalieinspektionen, på fråga från Sveriges konsumenter, aldrig hittills undersökt kemikalieinnehållet i dessa. Från andra länder finns rapporter om att dioxiner och furaner, som är miljögifter, har hittats i dessa produkter. Liknande kroppsnära produkter som plåster och kondomer klassas som medicintekniska produkter och där har tillsynsmyndigheten Läkemedelsverket ett tydligt ansvar att kontrollera. Kemikalieinspektionen kontrollerar 2016–2017 innehållet i mensskydd men Centerpartiet anser att vi behöver gå längre. Dessa produkter bör klassas som medicintekniska produkter och därmed omfattas av den tillsyn och krav som Läkemedelsverket utför för att säkra att produkten är lämplig.

En förstärkt kosmetikabransch

Varje dag använder kvinnor i genomsnitt 12 olika produkter från badrumsskåpet och kommer på så sätt i direktkontakt med 168 olika kemikalier vilket är nästan dubbelt så många kemiska ämnen som män.

I kosmetika och hygienartiklar kan det förekomma ämnen som är hormonstörande eller allergiframkallande om man exponeras för dem i höga doser. Problemet är att när ett ämne tillsätts en produkt så förutsätter man att användning sker för ett ämne i taget, och inte för de 168 olika ämnena som vi applicerar dagligen bara från användning av produkter i vårt badrumsskåp. Centerpartiet vill ge ett samordningsansvar för kosmetikaforskning till Swetox.

Kosmetika avser produkter som i normalt fall förknippas med syften att förfina, förbättra, parfymera, rengöra eller dylikt på kroppens yttre delar såsom tvålar, krämer, parfym, tandkrämer, deodoranter och smink.

Kemikalier i kosmetiska produkter regleras utifrån ett hälsoperspektiv i den europeiska kosmetikaförordningen 1223/2009. Produkterna och ingående ämnen faller även under Reach där de också regleras utifrån miljöegenskaper. Medlemsstaterna kan ansöka om undantag för ett särskilt ämne och få tillstånd att införa ett nationellt förbud, något Centerpartiet och Sverige tidigare har gjort mot kvicksilver och fosfater i tvättmedel. Ett problem uppstår för ämnen som faller inom gråzonen och klassificeras

som kemiska produkter istället för kosmetiska produkter. Dessa varor har inte ett lika starkt skydd för konsumentens hälsa. Exempel på sådan produkt är lim till lösögonfransar. För att fler varor ska omfattas av ett stärkt konsumentskydd i kosmetikaförordningen vill vi därför bredda begreppet kosmetika.

Idag ligger kosmetika under Läkemedelsverket och regleras utifrån hälsoaspekter i kosmetikaförordningen medan råvarorna hanteras av Kemikalieinspektionen i och med att den regleringen sker inom EU:s kemikalielagstiftning Reach samtidigt som Konsumentverket ansvarar för marknadsföringen av kosmetika. Representanter från branschen menar att detta är problematiskt och skapar otydlighet, producenter har svårt att veta vem man ska vända sig till. Inte minst när det dessutom kan vara så att ett ämne kan vara tillåtet inom en produktgrupp men inte för en annan. Man vittnar om brist på samverkan mellan myndigheter för att hantera inflöde, utflöde och användning av kosmetiska produkter. Centerpartiet vill därför samordna kosmetikafrågorna under en myndighet.

Det verkar finnas en stor exportpotential i den svenska kosmetikabranschen men som hämmas av onödig byråkrati, men likaså verkar möjligheten till innovationsutveckling också vara ett problem. Dels problematiskt när ämne efter ämne förbjuds innan ett alternativ har hunnit utvecklas, men det handlar också om tid och pengar. Centerpartiet anser att det bör vara en näringspolitisk uppgift att skapa ett exportvärde i svensk kosmetika och detta ska framgå som en del i myndighetsuppdraget. Riktlinjer bör utvecklas för att bidra till kosmetikabranschens framgång. De goda exemplen bör lyftas.

EU-blomman är en miljömärkning för kosmetika beslutad av Europeiska kommissionen. Problemet är att märkningen bara gäller för sådana hygienartiklar som vi sköljer av, såsom schampo, tvål och tandkräm. Det finns inga kriterier som omfattar kosmetika som vi applicerar utan att skölja bort (ex hudkräm, mascara, läppstift, ögonskugga etc), s.k. stay-on produkter. Här finns tydliga brister både i marknadsföring och lagstiftning och intresset upplevs svagt från politikens och branschens håll. Centerpartiet vill därför verka för att det utvecklas kriterier för EU-märkning av miljövänligt smink.

När det gäller specifikt ekologisk och naturlig kosmetika finns brister i både lagstiftning och marknadsföring och behov av att tydliggöra regelverken för både producent och konsument. Det finns många olika typer av certifieringsorgan, och de många olika märkningarna upplevs vilseleda konsumenter. Inom EU saknas officiellt certifieringsorgan, märkning och kriterier för vad som anses vara en naturlig eller ekologisk produkt. I bland annat Sverige finns brister i marknadsföringen av ekologisk kosmetika. En produkt med 0,1 procents innehåll från ekologiskt odlade råvaror kan marknadsföras som ekologisk trots att majoriteten av innehållet inte är av ekologiskt ursprung. Tillsynen är bristfällig vilket kan innebära green-washing. Det finns dock inte lagstadgade krav på andelen ekologiska ingredienser i en produkt vilket även gör tillsynen svårare. I avseendet ekologiska livsmedel regleras detta betydligt hårdare för att skydda konsumenter. Centerpartiet vill därför att ekologiska råvaror i kosmetika ska vara framtagna enligt samma regler som gäller för ekologiska livsmedelsprodukter. Centerpartiet vill dessutom att EU-gemensamma kriterier utvecklas för märkning av ekologisk och naturlig kosmetika samt att gränsvärde införs för att en kosmetisk produkt ska kallas för ekologisk eller naturlig. För att förstärka detta vill vi också att marknadsföringen för ekologisk och naturlig kosmetika tydliggörs.

På liknande vis som med läkemedel vill Centerpartiet miljöklassa kosmetika. Miljömärkning av kosmetika hamnar på produktnivå medan miljöpåverkan genom hela produktionsledet saknas. Likt läkemedel hamnar ämnen från kosmetika också i miljön och i våra kroppar. Vi vill att miljöhänsyn ska ligga till grund för införandet av kosmetiska produkter på marknaden motsvarande den som finns för läkemedel.

Inom EU:s kemikalielagstiftning så utgår man från livscykelanalyser (LCA) vid fastställandet av ett ämnes potentiella skadlighet. Vi vill förstärka detta perspektiv till att inkludera hanteringen av avfall i reningsverk för att driva på utvecklingen av avancerad reningsteknik som kan fånga upp rester av kosmetiska ämnen.

Konsumenter vill idag ha svart på vitt vad som är ”bra” och inte. Sällan är verkligheten så enkel men vi menar på att det bör finnas mer konsumentvänlig information att tillgå under EU:s kemikalielagstiftning. Intresset finns, men man ska inte behöva vara kemist för att förstå innebörden av kemikalieanvändningen.

Utveckla samverkan mellan svensk forskning och näringsliv

Tack vare framgångsrik forskning kan vi idag identifiera ämnen i lägre halter än tidigare och vi har mycket mer kunskap. Idag skulle vi aldrig godkänna de halter av bly i blodet som barn på 1970-talet hade och som då ansågs vara riskfria. Det finns anledning att agera förebyggande genom forskning och utveckling och utifrån försiktighetsprincipen, istället för att invänta potentiella effekter.

Industrin efterfrågar alternativ till ämnen på EU:s kandidatlista, innehållande potentiellt skadliga ämnen som ska utredas, men saknar ibland förutsättningarna för att bedriva de vetenskapliga studierna själva. Centerpartiet vill stärka både näringsliv och svensk forskning genom utvecklad samverkan.

Förbättra tillståndsprocesser för miljöfarliga verksamheter

Svensk industri är ledande inom miljö- och klimatteknik. Företagen har genom forskning, utveckling och investeringar minskat sin egen miljöpåverkan och skapat exportmöjligheter för grön teknik. Verksamheter som påverkar miljön negativt ska prövas noga och hårda krav ställas för att skydda miljön. Samtidigt måste tillståndsprocesserna utformas så att de inte i onödan hindrar eller försenar investeringar som moderniserar verksamheter, skapar jobb och tillväxt och i slutändan ofta minskar den samlade miljöpåverkan. Centerpartiet inledde ett arbete med reformer i regeringsställning för att förbättra reglerna för prövningen av miljöfarliga verksamheter och det arbetet behöver fortgå.

Fokus måste ligga på att den omfattande processen kring miljökonsekvensbeskrivningar i första hand ska gälla där dessa krav verkligen behövs för att säkerställa miljöskyddsintresset. De krav på underlag och prövning som ställs ska bara göra det i den omfattning som det är motiverat av miljöskäl. Naturvårdsverket har lämnat förslag på hur man med bibehållet miljöskydd, genom ändringar i

klassificeringen av olika typer av verksamheter, kan förenkla för både myndigheter och verksamheter. Det är ett första steg, men mer behöver göras.

Myndigheternas prövningar och krav på underlag ska vara enkla, förutsägbara och effektiva. Krav ska ställas på att myndigheter deltar tidigt i samrådsprocesser. Mål för hur lång tid handläggning och olika typer av prövning får ta bör sättas. Inom ramen för en rättssäker process där alla berörda kan komma till tals, bör möjligheterna för återkommande överklaganden och sena krav på kompletteringar ses över.

Stark sammanhållen havs- och vattenpolitik

Tillgången på rent vatten och livskraftiga marina ekosystem är mycket angelägna framtidsfrågor. Ett långsiktigt och målmedvetet arbete behöver bedrivas, och för det krävs en stark och sammanhållen havs- och vattenpolitik. En stor del av arbetet sker i samarbete med länder inom EU och i Östersjöregionen. Men minst lika mycket behöver ske på nationell, regional och lokal nivå.

Stora miljövinster kan nås genom att långsiktigt planera för hur hav- och vattenresurser ska nyttjas hållbart. En långsiktigt hållbar planering i kombination med ett skydd av kust- och havsområden, enligt de internationella Nagoyamålen som Sverige ska uppfylla, skapar förutsättningar att säkra de marina ekosystemtjänsterna för framtida generationer. För att nå de internationellt satta målen för biologisk mångfald vill Centerpartiet utöka skyddet av marina reservat. Till 2020 vill vi att minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden samt 10 procent av Sveriges marina områden ska vara skyddade eller bevarade på olika sätt.

Kemikalier som används i olika typer av mänskliga verksamheter är en viktig faktor när det kommer till miljöpåverkan i våra vattenområden. Regeringen måste också vara aktiv när det kommer till att fasa ut skadliga ämnen som riskerar att spridas i ekosystemen. Den dialog som under de senaste åren förts med berörda branscher har varit viktig. I grunden handlar det om att föra en politik med höga ambitioner som leder till att farliga ämnen fasas ut och ersätts med mindre farliga kemikalier.

Vi förutsätter också att regeringen tar vara på den kemikalieproposition som alliansregeringen lade fram under 2013. Där finns nycklar till hur Sverige kan agera för att minska påverkan från skadliga kemikalier, dels i vattendrag, men också på en lång rad andra områden.

Sanering av vattentäkter pga oäktsam användning av farliga kemikalier

Runt om i landet finns områden och vattentäkter som har blivit påverkade av oäktsam användning av farliga kemikalier. Nya rapporter som tar upp denna problematik kommer ständigt.

Perfluorerade ämnen, PFAS, är långlivade giftiga kemikalier som ansamlas i naturen och människor. Forskning och rapporter från såväl svenska myndigheter, Nordiska rådet och FN visar att dessa ämnen är både giftiga, reproduktionsstörande och skadliga för immunförsvar och inre organ, och att höga halter har konstaterats i bl.a. modersmjölk.

Dessa ämnen har påträffats i vatten i anslutning till flera militära flygplatser och det kan kopplas till användningen av brandskum.

I ett antal kommuner har man upptäckt höga halter av PFAS i vattentäkter där brandövningsplatser visat sig vara källan till dessa föroreningar. I vissa fall har det inneburit att vattentäkter har fått stänga. Dessa fall visar att PFAS-förorening av vattentäkter kan vara ett hot mot dricksvattenförsörjningen. Ämnena bryts inte ner i miljön och vissa PFAS är så pass giftiga att tillverkning och användning har stoppats.

Vid våra flygplatser Arlanda och Landvetter har övningar med brandskum utförts och man har uppskattat att det kommer ta 60–70 år innan halterna av perfluorerade ämnen i den närliggande miljön är nere på tillräckligt säkra nivåer om inga saneringsåtgärder görs.

I Kallinge, i Ronneby kommun har grundvattnet i ett område värden som är tre gånger högre än det tolerabla dagliga intaget för vuxna. För spädbarn är det 10–20 gånger högre än det dagliga tolerabla intaget. Måttet gäller regelbunden konsumtion under lång tid.

Konsekvenserna av föroreningar i våra vatten, och framför allt i Östersjön är allt mer påtagliga. Här krävs att regeringen tar initiativ för att samordna så att alla berörda aktörer, såväl staten som kommuner och regioner kan bidra till att minska problemen. Med hjälp av riktade insatser vill vi se till att det finns tillräckligt med resurser och fler former av finansieringslösningar för att sanera dessa miljöer. Centerpartiet vill också att dessa ämnen fasas ut ur konsumentprodukter för att hindra spridning till miljön och konsekvenser för hälsan.

Förbättra Östersjöns tillstånd

Östersjön är ett av världens mest känsliga hav med stora problem. Övergödning, bottendöd, överfiske, koldioxidutsläpp och en hög halt miljögifter rubbar havets ekosystem. Det är humana aktiviteter som har bidragit till detta och enbart människor som kan hejda förödelsen innan ovanstående blir en permanent verklighet.

I regeringsställning bidrog Centerpartiet till att kraftfullt driva på arbetet med Östersjön. Bland annat så införde vi ett särskilt havsmiljöanslag på 1 miljard kronor 2006–2010 och på över 2 miljarder kronor 2012–2015. Vi var aktiva i att införa svaveldirektivet som begränsar svavelutsläppen från fartygsbränsle och som bidrar till förurning. Vi har förbjudit fosfor i tvättmedel och maskindiskmedel som är ett av näringsämnen som bidrar till övergödning. Vi har dessutom infört en särskild myndighet för havs- och vattenmiljöfrågor, tillsatt en havsmiljöambassadör och beslutat om etappmålet att skydda tio procent av Sveriges marina områden till år 2020.

Problemen med Östersjön kvarstår dock på grund av historiska utsläpp som ännu utgör ett stort problem och därför vill Centerpartiet att vi ska öka uttaget av näringsämnen ur Östersjön. Framtiden ligger i nya marina affärsmodeller, som flera miljövinster av musselodling, som minskar de växtnärsämnen som redan finns i Östersjön och som sluter kretsloppet mellan land och hav, som exempelvis marin biogas eller användning av musslor som foder i kycklinguppfödningen. Centerpartiet anser därför att vi behöver främja marina affärsmodeller för att förbättra Östersjöns tillstånd. Mängden näringsämnen i Östersjön har minskat stadigt sedan 1980-talet men koncentrationen av ämnena är fortfarande hög vilket till stor del beror på att andelen

syrefria bottnar ökar där näringsämnet fosfor frigörs från sedimentet. Vi anser därför att vi behöver verka med krafttag för att minska den interna belastningen i Östersjön.

Vattenskyddsområden och dricksvattenförsörjning

Skydd av vattentäkter är en viktig framtidsfråga och en grund för en trygg och säker dricksvattenförsörjning. Skapandet av vattenskyddsområden påverkar dock markägarna i hög utsträckning. Därför är det viktigt att finna fungerande dialogmodeller för att inkludera markägarna i processen. Här behöver regeringen ta ansvar för att se till så att förutsättningarna till dialog stärks. Det är också viktigt att de ekonomiska kostnaderna för vattenskyddet kan fördelas på ett rimligt sätt.

En tryggad dricksvattenförsörjning är en uppgift som blir alltmer krävande. Höga hälso- och säkerhetskrav ställs samtidigt som det utgör en grundläggande del i vår välfärd. Med framtida ökade risker som förorening av vatten, torka, översvämning och dylikt ställer krav på att kommuner verkar långsiktigt för att skydda och strategiskt förvalta våra dricksvattentäkter. I och med att vatten inte känner kommungränser behövs ett synsätt som är regionalt anpassat för planering och skydd och långsiktigt hållbart. Regional samverkan behövs i hela kedjan, från skydd av dricksvattentäkterna till produktion och distribution av det färdiga dricksvattnet. Samverkan kan också inkludera krisberedskap, den tekniska infrastrukturen och kunskapsutbyte. Centerpartiet vill därför att ett regionalt synsätt utvecklas för att trygga dricksvattenförsörjningen.

Miljöförbättrande åtgärder inom sjöfarten

Ett aktivt arbete för minskade utsläpp från sjöfarten har förts de senaste åren men ytterligare insatser behövs. Internationell påverkan, samarbete och strategier är förutsättningar för att klara omställningen för den här typen av tunga transporter. Energianvändningen behöver effektiviseras och klimatpåverkan minskas. Nästa steg är att arbeta för att sjöfarten inkluderas i handelssystemet med utsläppsrätter. Enligt Centerpartiets grundläggande princip om att förorenaren ska betala vill vi att alla transporter ska stå för den fulla kostnaden av sin miljöpåverkan och användandet av förnybara drivmedel behöver öka kraftigt också till sjöss.

Lyfta och exportera goda exempel i arbetet för att minska kväveläckage

Trots att övergödningen är ett faktum har goda svenska resultat uppnåtts de senaste åren. Landsbygdsprogrammets miljöersättningar är en nyckelåtgärd för att minska näringsläckaget. Arbetet med att bland annat anlägga fler våtmarker och kantzoner samt anpassa gödslingen efter grödans behov har varit mycket viktigt i sammanhanget, liksom satsningarna inom projekt såsom Greppa Näringen. Dessa erfarenheter behöver exporteras och komma också andra länder till del.

Åtgärder mot plastskräp

Plastskräp utgör 60–90 procent av den totala mängden nedskräpande föremål i haven. Plasten bryts ner till mikrofragment, så kallad mikroplast vilket fåglar, fiskar och marina däggdjur riskerar att äta eller trassla in sig i så att de svälter ihjäl eller kvävs. Enbart på den svenska västkusten beräknas årligen flera tusentals kubikmeter skräp flyta i land. Centerpartiet anser att vi behöver förbättra avfallshanteringen längs våra kuster. Vi behöver stoppa skräpet redan vid källan, innan det hamnar i vattnet eller längs med kuststräckan. Vi vet för lite om alla källor som leder till att platen hamnar i havet och här har vi ett behov av att stärka kunskapen.

En källa för plast i havet är tillsats av mikroplaster i hygienartiklar som tandkräm eller duschgel och förs från våra avlopp till reningsverken och i viss utsträckning ut i vattendragen där de äts av plankton. Flera företag har redan framgångsrikt fasat ut mikroplaster från sina hygienartiklar och Centerpartiet vill se att krav ställs så att alla företag inom EU fasar ut mikroplaster till år 2020. För att minska miljöpåverkan från plaster på sikt vill Centerpartiet verka för att fasa ut fossilbaserade plaster till förmån för förnybara.

Vattenreningsteknik för att minska utsläpp av läkemedelsrester

Ett stort problem är spridningen av läkemedelsrester i naturen och kraftiga ansträngningar för att minska spridningen av detta behövs. Ett problem i dag är att läkemedelsrester kan passera reningsverken i aktiv form utan att allt tas om hand om. Dels behövs incitament för att minska utsläppen från hushållen men bättre vattenreningsteknik behövs också för att hindra spridningen till naturen. Alliansen gjorde 2014 en satsning på avancerad avloppsreningsteknik för rening av kemikalier och läkemedelsrester. Centerpartiet verkar för att intensifiera arbetet med att minska utsläppen av läkemedelsrester i våra vattendrag och natur genom att uppmärksamma behovet av ny vattenreningsteknik och att bättre tillvarata restmediciner för att hindra spridningen till naturen.

Miljödeklarationen till grund för en synlig miljömärkning på läkemedel

Läkemedelsanvändningen kan bli miljömässigt bättre med lägre miljöpåverkan. Sedan 2006 gäller att alla nya läkemedel ska miljödeklareras och att företaget under utvecklingstiden ska dokumentera effekter på miljön.

Centerpartiet vill ta den befintliga miljödeklarationen ett steg vidare. Miljödeklarationen ska ligga till grund, efter patientsäkerheten, för en synlig miljömärkning på läkemedel så att konsumenten kan göra ett aktivt val på apoteket eller i affären. Denna miljödeklaration ska inkludera miljökrav på tillverkning och distribution. Självklart ska möjligheten att rädda liv ha högsta prioritet. Men ökad medvetenhet om miljöeffekterna kan också bidra till att fler lämnar tillbaka gamla läkemedel, istället för att slänga dem eller spola ner dem i toaletten.

Ompröva läkemedel med hänsyn till miljöeffekter

Idag finns ingen uppföljning av gamla läkemedel som blivit godkända för bruk. Centerpartiet anser att potentiella miljöeffekter bör beaktas efter patientsäkerhet. Ny forskning och kunskap bör kunna leda till omprövningar, speciellt av läkemedel som enkelt skulle kunna bytas ut till miljömässigt bättre alternativ, utan att göra avkall på verkan och funktion. Centerpartiet anser därför att läkemedel ska kunna omprövas med hänsyn till nya forskningsrön avseende effekter på miljön.

Förbättra miljöhänsynen vid bedömningen av ett nytt läkemedel

Patientsäkerheten och möjligheten att rädda liv är alltid av högsta prioritet när det gäller utveckling och användning av läkemedel. En miljöprövning ska inte ligga till grund för ett avslag på en ansökan om godkännande, men Centerpartiet vill förbättra miljöhänsynen vid bedömningen av ett nytt läkemedel. Denna bedömning ska även inkludera miljöhänsyn vid tillverkning och distribution.

Skärp lagstiftningen för att tobaksprodukter omfattas av nedskräpningsböter

Nedskräpning av gator, parker och natur är ett problem. Nedskräpning i våra vägdiken ger stort djurlidande då exempelvis aluminiumburkar ofta hamnar i närliggande åkermark och så småningom på djurens foderbord. Dagens nedskräpningsförbud har haft viss effekt men fler åtgärder behövs. Tobaksprodukter såsom fimpar och snus står för 60 procent av den totala nedskräpningen men omfattas inte av dagens böter på nedskräpning. Nedskräpningen gör det mindre trivsamt att vistas i dessa områden, sprider gifter, men innebär också höga kostnader för kommuner. Centerpartiet vill därför skärpa lagstiftningen om nedskräpning så att även tobaksprodukter omfattas av nedskräpningsböterna.

Utveckla nya antibiotika

Det är cirka 30 år sedan som den senaste antibiotikan upptäcktes. I en värld där resistensen ökar allt snabbare är bristen på nya former av antibiotika ett stort problem. För att världen ska klara av den ökande antibiotikaresistensen är det helt nödvändigt att nya antibiotika utvecklas. Idag hindras forskningen att ta nya steg, dels eftersom det är komplicerat rent biologiskt att upptäcka nya antibiotika, dels eftersom läkemedelsbolagen har svårt att skapa lönsamhet i sådan forskning.

Centerpartiet vill därför genomföra en grundlig analys av hur EU och den svenska staten kan bidra till en god forskningsmiljö, till exempel genom att se över möjligheten till kortare och bredare patent, som skulle öka incitamenten att ta fram nya läkemedel, eller genom att ytterligare stärka forskningssatsningarna på området.

Vi vill också fortsätta att utveckla det samarbete som USA och EU redan genomför, samt se till att de internationella regelverk som finns främjar forskning på ny antibiotika på bästa tänkbara sätt.

Ge tullen befogenheter att beslagta antibiotika från andra EU-länder

I dag är det enkelt köpa antibiotika via nätet. Omkring 200 000 nätsökningar på läkemedel per månad gjordes i Sverige enligt en undersökning från Livsmedelsverket 2013, samtidigt visar siffror från WHO att över 50 procent av alla läkemedel som säljs via oseriösa webbsidor är förfalskade. I en aktion mot illegala läkemedel som Läke-medelsverket och Tullverket deltog i för tre år sedan utgjorde antibiotika mer än vart tionde beslag.

Tullverket vittnar om att flödet av läkemedel ökat och att de inte kan beslagta försändelser om de kommer från ett annat EU-land, även om de vet att det innehåller olagliga läkemedel. Första halvåret 2011 gjorde tullen 129 000 beslag av olagliga läkemedel från tredje land. Under samma tidsperiod 2014 hade den siffran sjunkit till drygt 40 000 beslag. Tullverket säger att detta beror på så kallad ”reparcelling”. Paket med olagliga läkemedel packas helt enkelt om i något EU-land för att undgå Tullverkets kontroll. Detta är en lucka som Centerpartiet vill täppa till. Vi ser det som motiverat att ändra regelverket eftersom överanvändning av antibiotika är ett så stort hot mot människors hälsa. Vi föreslår att tullen får befogenheter att beslagta antibiotika även om den kommer från annat EU-land.

Synliggöra och inkludera ekosystemtjänsters värde i samhällsplanering och näringslivsutveckling

För att stärka vår biologiska mångfald och hindra förlusten av den behöver vi stärka ekosystemtjänsternas motståndskraft. Samtidigt är det många som ännu inte förstår vidden av att stärka dessa. Det som vi tar för givet idag som pollinering, ren luft, vattenrening, produktion av mat och rekreation är inte självklart i framtiden om vi inte tryggar dessa tjänster i naturen, så kallade ekosystemtjänster.

Behovet av en rik biologisk mångfald ökar i takt med att jordens befolkning ökar. Inte minst är behovet stort i de fattigare delar av världen där djuren behövs som proteinkälla för humankonsumtion, träden behövs som byggnadsmaterial och bränsle och många växter används i medicinskt syfte.

En viktig framgångsfaktor i arbetet för en stärkt biologisk mångfald är ett utökat och förbättrat samarbete med näringslivet, markägare och ideella organisationer. En ökad miljöhänsyn behövs i brukandet och en fortsatt satsning på skydd av svenska skogar, våtmarker, hav, vattendrag och sötvatten. Fler behöver förstå varför det är avgörande att integrera värdet av ekosystemtjänster i sin kärnverksamhet och få hjälp med hur detta ska göras.

Centerpartiet vill inkludera ekosystemtjänsternas värde i samhällsplanering och näringslivsutveckling. För att uppnå detta kan både lagar och ekonomiska styrmedel behöva anpassas för att reflektera värdet av ekosystemtjänster. Likaså kan

utbildningsinsatser behövas för att säkra exempelvis havens förmåga att reproducera fisk, eller bin och andra insekters betydelse för pollinering av växter. Det är nödvändigt för att långsiktigt trygga företagsamhet och jobb i hela landet.

Annie Lööf (C)

Emil Källström (C)

Daniel Bäckström (C)

Fredrik Christensson (C)

Eskil Erlandsson (C)

Peter Helander (C)

Per-Ingvar Johnsson (C)

Helena Lindahl (C)

Kerstin Lundgren (C)

Annika Qarlsson (C)

Solveig Zander (C)

Per Åsling (C)

Anders W Jonsson (C)

Ulrika Carlsson i Skövde (C)

Staffan Danielsson (C)

Johan Hedin (C)

Ola Johansson (C)

Johanna Jönsson (C)

Per Lodenius (C)

Rickard Nordin (C)

Kristina Yngwe (C)

Anders Åkesson (C)